

H. L. Martensens prædiken ved indvielsen af fængselskirken i Christianshavn Straffeanstalt

Taler

Hans Lassen Martensen
Biskop

Dato

6. november 1864

Sted

Christianshavn Straffeanstalts
kirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Lukasevangeliet kapitel 10, vers 5-6

Naade og Fred fra Gud vor Fader og den Herre Jesu Christo! Amen.

Men hvor som I komme ind i et Huus, der siger først: Fred være med dette Huus. Og er der sammesteds et Fredens Barn, skal Eders Fred hvile over ham; men er der Ingen, da skal den vende tilbage til Eder igien.

Hvorsomhelst I komme ind i et Huus, der siger først Fred være med dette Huus. Og er der et Fredens Barn deri, da skal Eders Fred hvile over det; hvis ikke skal den vende tilbage til Eder. Saaledes sagde vor Herre og Frelser til sine Disciple, som han udsendte, og denne min Herres og Frelser's Befaling vil jeg efterkomme, idet jeg idag er indkommen i dette Huus. Det er et Fængsel, indenfor hvis Mure jeg idag er indkommen, et Fængsel for Qvinder, hvis Skjæbne end mere opfylder os med Smerte, fordi de høre til de svagere Kjøen. Og skjøndt dette Fængsel vækker Forestillingen om det heelt Modsatte af Fred og Fredens Børn, skjøndt Alle I, som her ere indesluttede, ere under en Dom, som det borgerlige Samfunds Love have dømt over Eder, dog siger jeg: Fred være med dette Huus, og er der et Fredens Barn derim da skal ogsaa min Fred hvile over hende! Thi, Gud være lovet, jeg er ikke indkommen i dette Huus for at dømme og fordømme. Jeg er kommen i hans Navn, som ikke er kommen for at dømme Verden, men for at Verden skal frelses ved ham; i hans Navn, der er kommen, ikke for at kalde Retfærdige, men for at kalde Syndere til Omvendelse, er kommen for at opsøge og frelse det Fortabte.

Ikke er jeg kommen for at dømme og fordømme. Thi vel skal jeg ogsaa vidne for Eder om Guds hellige Lov, som er skreven i vor Samvittighed, og som han har forkyndt os i sin hellige Aabenbaring, hvilken I vistnok have lært i Eders Barndom: Jeg er Herren din Gud; Du skal ikke have andre Guder; Du skal ikke tage Herren din Guds Navn forfængeligt; kom Hviledagen ihu, at Du holder den hellig; de Lov, der ogsaa taler til os om vort Forhold i det menneskelige Samfund; Ær din Fader og din Moder; Du skal ikke ihjelslaae; Du skal ikke bedrive Hoer; Du skal ikke stjæle; Du skal ikke sige falsk Vidnesbyrd; og de sidste Bud: Du skal ikke begjære.

Vel har jeg ogsaa vidne for Eder, at denne Lov, som er god og aandelig og hellig, ikke blot gjør os skyldige til Menneskenes Dom, under hvilken I ere faldne, men fremfor Alt gjør os skyldige til Guds Dom, ikke blot omfatter vore Gjerninger, hvorover Menneskene dømme, men ogsaa vort Sindelag, vort Hjertes inderste Tanke og Begjæring, hvorover Menneskene ikke kunne dømme, men kun Gud alene, den Hellige og Retfærdige, den Altseende, for hvem ogsaa den syndige Tanke er en Vederstyggelighed. Men kun derfor vidner jeg om Loven for Eder, fordi jeg skal gjøre Evangelistens Gjerning i Eders Fængsel, skal vidne for Eder om Guds Naades Evangelium i Christo, der har viist os en Udvei til Frelse og Syndsforladelse, som Loven ikke kan vise os, efterdi Loven fordømmer os Alle; Guds Naades Evangelium, der indeslutter Alle under Synd for at forbarme sig over Alle, kun kræver Eet af os, et angrende, et bodfærdigt, et troende Hjerte, der omvender sig til Gud, et Hjerte, der fatter Tro og Tillid til den Frelser, som er kommen i Verden med det Budskab: Herrens Aand er over mig, derfor salvede han mig til at forkynde Evangelium for de Fattige, at helbrede dem, som have et sønderknust Hjerte, at forkynde de Fangne Løsladelse, de Blinde Syn, de Plagede Frihed.

Thi visselig, de værste Baand, de værste Lænker, det er ikke de udvortes og synlige, som ere gjorte af Menneskehænder, men Syndens og Skyldens og Lidenskabernes og de onde Begjæringers Baand, der ompænde Menneskenes Hjerte, og fra hvilke han vil forløse os. Det er dette Naadens Evangelium, det er Christi Kjærlighed det skyldes, at en christelig Straffelove, dog har ladet denne Kirke indrettes i Eders Fængsel, paa det I ikke skulle være udelukkede fra at indgaae i Guds Rige, naar I ikke selv ville udelukke Eder. Det er dette Naadens Evangelium, det er Christi Kjærlighed det skyldes, at jeg idag paa mit Embedes Vegne er indkommen til Eder for at indvie denne Kirke for Eder, at her maa

være et Fredens Sted.

Og derfor siger jeg i min Herres og Mesters Navn: Fred være med dette Sted, hvor Fredens Ord, Fredens Evangelium skal lyde for Eder – og ikke have vi et andet Evangelium for Fængslerne end for den ganske Verden, og Guds saliggjørende Naade skal tilbydes Eder heelt og fuldstændigt. Fred være med dette Sted, hvor Fredens hellige Panter, hvor Herrens Nadvere, den Nadvere han indstiftede den Nat, da han blev forraadt, skal uddeles til dem, som dertil findes skikkede, og hvor Herren vil opfylde sit Ord: Jeg har tænkt Fredstanker over Eder, og jeg vil give Fred paa dette Sted!

Men idet jeg siger: Fred være med dette Sted! Hvilken Bøn skulde jeg da hellere hertil føie, end at I, som forsamles paa dette Fredens Sted, ogsaa i Sandhed maatte blive Fredens Børn! Lad mig minde Eder im Betydningen af denne Søndag, paa hvilken vi ere forsamlede. Den kaldes i Kirken Allehelgensdag, og er indsat til en Hukommelse af Guds Hellige, som have efterladt sig lysende Exempler paa gode Gjerninger, paa et helligt og gudeligt Levnet i denne Verden.

Men da er den ogsaa indsat for at minde os om den Artikel i vor christelige Troesbekendelse, hvilken I dog vel have lært i Eders Barndom, eller endnu bør lære: Jeg troer de Helliges Samfund, det vil sige: et Samfund af syndige, skrøbelige Mennesker, som Herren har helliget ved sin Aand, har givet det Tro i deres Hjerter, at vi retfærdiggjøres for Gud, ikke af Lovens Gjerninger, men uforskyldt af Guds Naade, formedelst Troen paa den Forløsning, som er i Christo; et Samfund af syndige, skrøbelige Mennesker, der dog ere forbundne i den samme Tro, det samme Haab, den samme Kjærlighed, sørge over deres Synder, arbeide paa at rense sig selv fra Kjødets og Aandens Besmittelse og at fuldende deres Helliggjørelse i Guds frygt. Jeg troer, at til dette Samfund høre ikke blot Apostlene og andre store Udvalgte, der have efterladt sig store Exempler, men Alle, som i Sandhed ere Guds Børn, ogsaa de, som føre et stille og ubemærket Liv i denne Verden, men som bevare Kjærlighed af et reent Hjerte og en god Samvittighed og en uskrømtet Tro. Jeg troer, at disse ere Fredens Børn, thi de have fundet Freden for deres Sjæle i Faderens og Sønnens og den Helligaands Samfund, hvortil de ere døbte, og fordi al deres Gjerning sigter til Fred.

Jeg troer, at disse Fredens Børn findes omspredte i den ganske Verden, blandt

Høie og Lave, Rige og Fattige, skjøndt Ingen udvortes kan pege derpaa. Og nu vil jeg spørge Eder: vilde det dog ikke være godt, vilde det dog ikke være saligt, om ogsaa vi kunde være deelagtige i dette Samfund af Guds Hellige, dette Samfund af Guds Børn, af Fredens Børn? Maaske det tykkes Eder altfor høit, hvad jeg her taler om de Helliges Samfund og om Fredens Børn? Maaske det tykkes Eder at være aldeles uopnaeligt for Eder, der ere faldne under en saadan Dom, at blive deelagtige i Guds Børns herlige Samfund? Og visselig, dersom vi ved vor egen Kraft, efter vor egen Fortjeneste og Værdighed skulde blive deelagtige i Guds Børns Samfund, da blev det for høit for os Alle. Men hvad der er umuligt for Mennesker, det er muligt for Gud, muligt for Gud at forvandle et Verdens Barn.

Og Christi Aand kan ogsaa finde Vei til Fængslerne, kan nedstige i deres Hjerter, som ere i Fængsel, ikke blot i deres, som ere i Fængsel uskyldigt, ja for Retfærdighedens Skyld, for deres gode Gjerningers Skyld, som det ofte har været Tilfældet med Guds Børn, der uskyldigt bleve kastede i Fængsel for deres Troes Bekjendelse og hellige Levnet, men som i Fængslet bleve trøstede af Christi Aand; hvilket ogsaa var Tilfældet med Apostelen Paulus og hans Ledsager Silas, der i Philippi bleve kastede i Fængsel for Evangeliets Skyld, men i Fængslet sang Psalmer og lovede Gud og endogsaa omvendte deres hedenske Fangevogter, der spurgte dem i sin Sjæls Bekymring: hvad skal jeg gjøre for at blive salig? Men Christi Aand kan ogsaa nedstige i deres Hjerter, som paa en heelt anden Maade ere indkomne i Fængsel end disse Guds Hellige; som ere i Fængsel for Uretfærdighedens Skyld, for deres onde Gjerningers Skyld, stige ned til at opvække dem, omvende dem fra Satans Magt til Gud, at der i Fængslet maa oprinde en Befrielsens Dag for dem, en Befrielse fra det Onde.

Ogsaa I, til hvem jeg idag taler, kunne endnu blive Fredens Børn, ogsaa for Eder kan der i Fængslet oprinde en Befrielsens Dag for det indvortes Menneske. I kjende dog vel Lignelsen om den forlorne Søn, som forlod sin Faders Huus og drog hen til fremmede Lande, hvor han forødte sit Gods med Skjøger, indtil han omsider sank i den dybeste Elendighed, men som netop ved denne sin Elendighed blev bragt til at gaae i sig selv og sige: Jeg vil staae op og gaae til min Fader, og jeg vil sige: Fader! Jeg har syndet mod Himlen og mod Dig og er ikke værd at kaldes din Søn; gjør mig som Een af dine Dagleiere. Og Faderen som ham imøde, optog ham atter i sit Huus, antog ham atter som sit Barn. Denne Tilbagevendelse til Faderen, som her er fremstillet i en Lignelse, kan ogsaa gjentage sig i dette Fængsel. Thi skjøndt Du er berøvet den udvortes Frihed, dog

har Du Frihed til at tænke, bede, Frihed til at sige i Din Sjæls Inderste: Jeg vil staa op og gaae til min Fader i Himlen; jeg vil bøie mig under hans hellige Lov, hans Retfærdigheds Domme; jeg vil bøie mig under hans Haand, naar han straffer mig, jeg dog maa finde Barmhjertighed hos ham!

Jeg vil staae op og gaae til min Fader, vil troe der Evangelium, som forkyndes for mig, at saa haver Gud elsket Verden, at han hengav sin eenbaarne Søn, paa det at hver den, som troer paa ham, ikke skal fortages, men have et evigt Liv. Jeg vil i mit Hjerte betænkte Betydningen af det forfærdelige Ord: at fortages, dette Ord, der fører min Tanke ud over dette Livs Grændse, fører den ud i det yderste Mørke, som er beredet for alle dem, som ere Sandheden ulydige, og gjenstridige, men ogsaa fører min Tanke hen til dette nærværende Liv; thi allerede i dette Liv er Fortabelsens Begyndelse, naar et Menneske lader sin udødelige Sjæl fortages i Vantro og ugudelige Meninger om menneskelige og guddommelige Ting, fortages i Synd og verdslig Begjæring, at det omsider opfyldes paa ham hvad Apostelen siger: Mange vandre som Christi Korsens Fjender, hvis Ende er Fortabelse, hvis Ære er i deres Skjændsel, og som tragte efter jordiske Ting.

Men da vil jeg ogsaa betænke dette Ord: paa det at hver den, som troer paa ham, ikke skal fortages; thi dette: hver den som troer, siger mig jo, at Ingen er udelukket, at ogsaa jeg kan frelses, naar jeg af Hjertet sætter min Fortrøstning til Gud i Christo, der vil antage mig, ikke for mine Retfærdigheders Skyld, men for sine store Barmhjertigheders Skyld.

Jeg vil staae op og gaae til min Fader og bede, at han vil give mig sin Helligaand, thi jeg veed, at jeg ikke af egen Kraft eller Fornuft kan troe hans Naades Evangelium, men hans Aand maa bevæge og smelte mit haarde Hjerte; jeg vil holde mig til hans Forjættelse: Beder saa skulle I faae, søger saa skulle I finde, banker saa skal der oplades for Eder, vil bede med David: Skab Du mig et reent Hjerte og forny en stadig Aand indeni mig! Ja hvad jeg end skal lide i denne Verden, hvilken end min udvortes Skjæbne skal være, giv mig din Hellig Aand, at jeg dog maa bevares for atter at falde i Fristelse, maa frelses fra det Onde! Og visselig, naar I bede saaledes, da ere I paa Veien til at blvie Fredens Børn, paa Veien til de Helliges Samfund, og naar I holde ud paa denne Vei, da skulle I ogsaa komme til Maalet, og Faderen skal visselig annamme Eder og sige: Denne min Datter var død, men er bleven levende; denne min Datter var tabt, men er funden!

Og nu vil jeg sige ligesom hiin Tjener i Evangeliet, der blev udsendt for at

indbyde Menneskene til Naadens Gjæstebud: Kommer, thi Alt er beredt! Alt hvad der hører til at blive et Fredens Barn! Denne Indbydelse lyder ogsaa derude i Verden, og der ere da saa Mange, som svare Ordets Tjener, naar han bringer dem Indbydelsen: Vi bede Dig hav os undskyldt, at vi kunne ikke komme; fordi de ere indviklede i denne Verdens Anliggender og Afspredelser og ikke have Tid til at betænke hvad der tjener til deres Fred. Maaskee Indbydelsen, der saa ofte forsmaaes derude i Verden, kan finde en bedre Modtagelse her indenfor de stille Fængselsmure.

Den Eensomhed, som her er paalagt som en Straf; men dens dybere Betydning er, at den skal blive Eder til en Naade, at I derved end mere maae bringes til at vende Blikket indad, betænke, at vi ikke blot staae i Forhold til en syndelig Verden, men ogsaa til en usynlig Verden, en Evighed, betænke, at hisset i de Dødes Rige ere der langt forfærdeligere Celler end disse, for dem, der ikke have villet omvende sig til deres Gud.

O, at da ogsaa Eders Straffetid i Sandhed maatte blive Eder en Naadestid, at I rettelig maatte modtage Indbydelsen: Kommer, thi Alt er beredt! Han, som ikke vil nogen Synders Død, men at han omvender sig og lever, Han, som er mægtig til at gjøre langt overflødige end vi kunne bede eller forstaae, Han, som annammede Røveren paa Korset, Han, som sagde til Synderinden, der udgræd sin Nød ved hans Fødder: Din Tro han frelst Dig! Han give Eder sin Helligaand, Han give Eder Kraft til at sige med et ydmygt, men ogsaa med et tillidsfuldt Hjerte; Jeg vil staae op og gaae til min Fader, at jeg maa blive et Fredens Barn!

Amen.

Kilde

"Leilighedstaler" af H. Martensen, Gyldendal, 1884

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Allehelgen, Den anden slesvigske krig 1864, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-lassen-martensens-praediken-ved-indvielsen-af-faengselskirken-i-christianshavn-straffeanstalt>